

1997

№
1,2

Мий - 4
655-7-5
Б 11629

ИЗДАТЕЛ

Народна
Библиотека
България
методия

Специален брой за кралство Белгия
Speciaal nummer over België

Величествената
катедрала в Антверпен
Средновековният замък в
Гент (1180 г.)

Б 11629 склад
Издаден
1997 1/2
София *За подв.*

Приказният Брюге
Кметството в Льовен
(1448 г.) –
архитектурен шедевър

ИЗДАТЕЛ

НАУЧНО СПИСАНИЕ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ИЗДАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

книга № 1,2 /1997

Броят е посветен на издателската, печатарската, книгоразпространителската и литературната дейност в кралство Белгия.

Материалите разглеждат научни, теоретични и специализирани въпроси във връзка с издателското дело във Фландрия. Читателите на „Издател“ ще се срещнат с г-н Роберт Елсен от Министерството на Фламандската общност със седалище Брюксел, с проф. Карел Портеман от университета в Льовен, с г-н Валтер Ванрой — ръководител на отдел в най-голямата книжарница на „Стандарт Букхандел“ в гр. Хаселт, с известния езиковед и културолог проф. Ги Янсенс от университета в Лиеж, с д-р Франс Клаас от гр. Льовен — специалист по въпросите на историята на книгоиздаването, печатарското дело и лексикографията във Фландрия. Представено е водещото издателство за академична литература в Белгия „Акко“. Анализирани е фламандската литературна периодика от 20-те и 30-те години на ХХ век с участието на видни издатели и автори — Хенри ван Велде, Карел ван де Вустейне, Кирил Бойсе, Емануел де Бом, Паул ван Остајен, Виктор Брунклер, ван Северен, Вийс Мунс, Рихард Мине и др. От съвременните фламандски автори са представени поетът Люк Хрюве и Кристин Хемерехтс с българския превод на романа ѝ „Широки бедра“, реализиран в края на 1996 г. от издателство „ПИК“ — Велико Търново. Публикувани са два разказа на писателя Лъчезар Георгиев с тематика от Белгия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

*Лъчезар Георгиев — отговорен редактор
доц. д-р Багрелия Борисова
Снежинка Боянова
Бойка Мутафчиева
Евелина Георгиева*

РЕДАКТОРИ НА БРОЯ

*доц. д-р Багрелия Борисова
Лъчезар Георгиев
Коректор: Снежинка Боянова
Консултант: Бойка Мутафчиева*

Формат 56 x 84/8
Печатни коли
ISSN 1310-4624

Предпечатна подготовка: издателство •ПИК• — Велико Търново
Печат: печатница •Сира• — Велико Търново

№ 1, 2

1997

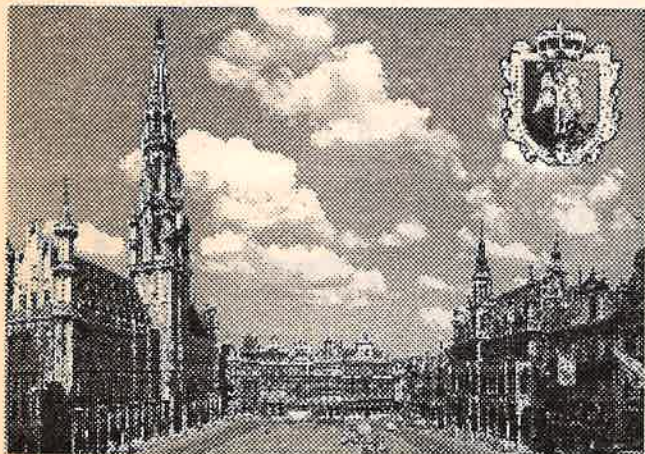
ИЗДАТЕЛ

НАУЧНО СПИСАНИЕ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ИЗДАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

ЗА БЕЛГИЙСКИЯ БРОЙ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“

Настоящият брой на списание „Издател“ е посветен на Белгия.

Кралство Белгия е от силно развитите във всяко отношение страни. В икономически, политически и културен аспект тя би могла да служи за пример със стила на организация на обществения живот, нивото на науката, образованието и изкуствата, с отношението към богатото си и динамично, по-често неблагоприятно към съдбата ѝ историческо минало и с уважението ѝ към многовековните си традиции.

Брюксел с Големия площад, едно от архитектурните чудеса на Белгия.

Сега Белгия е държава, принадлежаща към Шенгенското споразумение, но като членка на Бенелюкс (Белгия, Холандия и Люксембург) тя вече много отдавна и много по-рано от другите западноевропейски страни не познава ограниченията на държавните граници. Европейският дух е дал отпечатък — също по-рано от другаде — върху атмосферата в тази страна и белгийския нрав въобще. Брюксел е столица на Обединена Европа, там са едни от най-важните европейски институции, там работят висши чиновници от всички страни на Европейския съюз.

Белгия привлича неудържимо туристи от цял свят. За познавачите на изкуството тя е истинска съкровищница на шедьоври на живописата и архитектурата от времето, когато тук са властвали едни от най-силните графове и крале на Европа. Бисерите на архитектурното майсторство в Брюге, Гент, Антверпен и Брюксел, пицните катедрали, заслепяващи с орнаментиката от злато, сребро, мрамор и дърворезба, извисили стройни и внушителни снаги над уютните белгийски улици с прочутите кафенета и бирарии, не се забравят лесно. От тихите, средновековни манастирски дворчета, притаили много от тайнството на все още закрилящите ги

„мадонки“, през китните, наредени като изложба край каналите къщи на заможни търговци и занаятчии, всяка със собствено име и с неповторима украса — доказателство не само за богатството на собственика си, но и за уменията му да цени красивото и изящното, — до супермодерните силуети на големите градове — всичко това е Белгия, която оставя действително незаличими спомени у посетителя.

Белгия е федерална триезична държава. Най-голямата езикова общност е нидерландската, разположена във Фландрия. Нидерландски език е официалното название на холандски, тоест, освен в днешна Холандия, нидерландски език се говори и в южната ѝ съседка Белгия. Фландрия някога е била част от обединена Нидерландия, която през 1830 г. се разпада на днешна Холандия и днешна Белгия. Така едноезичното население на Нидерландия се разделя и днес живее в две държави — Холандия и Белгия.

От своя страна Белгия се формира като държава чрез съюз с другоезично население — Южна Белгия се нарича Валония и там живеят френскоезичните валонци.

Освен нидерландски и френски в Белгия се говори и немски от една малка част от населението в източните райони на страната, граничещи с Германия.

Всичко това трябва да се има предвид, когато се говори за Белгия. В такъв случай винаги се конкретизира за коя част от федерацията става въпрос — за Фландрия, Валония или Брюксел, който като столица на Европа е с особен статут (там жителите са двуезични). Официално всички белгийци са двуезични, те изучават в училище задължително освен родния си език и езика на другата голяма езикова общност. Всеки белгиец също винаги се самоопределя, когато се представя — белгиецът е или фламандец, или валонец, или пък брюкселчанин.

Настоящият брой на „Издател“ представя Фландрия и фламандската култура, тоест нидерландскоезичните белгийци и нидерландскоезичната литература и култура.

Целта ни е преди всичко да запознаем българския читател със съвременното издателско дело във Фландрия, както и с видни личности — научни работници и изследователи, писатели, книгоразпространители, висши чиновници в областта на културата. Всички те са представители на съвременна Белгия и споделят не само успехите си, на които се радват, но и проблемите — все още нерешени или нововъзникнали в зависимост от изменящата се обстановка.

Културата на Белгия днес е в решаваща степен функция от богато наследство. Особено плодотворен период за литературата и издателската дейност се оказва началото на века. Затова запознаваме и с този период от културната история на Белгия.

Белгийското книгоиздаване и книгоразпространение е завидно. На първо място, разбира се, впечатлява качеството на издадените книги, а след това уредбата на книжарниците и системата на разпространение на печатните произведения. Има много какво да се научи от тях.

С това намерение съставихме и този брой на „Издател“.

Гент

КНИГАТА В БЕЛГИЯ Е С УТВЪРДЕНИ ПОЗИЦИИ

Разговаряме с г-н Роберт Елсен, ръководител на отдел „Литература, музика и подиумни изкуства“ при Министерството на фламандската общност, и с г-н Морис Мейерс от същия отдел

Роберт Елсен в размисъл за съдбата на фламандската книга.

• Г-н Елсен, какви са приоритетите в работата на вашия отдел, който спечели заслужен авторитет в Белгия с позитивното си отношение към културата и специално към нидерландскоезичната книга...

На практика към Министерството на фламандската общност със седалище Брюксел функционира отдел „Култура“ с четири подотдела — развитие на образованието и библиотекознание; развитие на младежта; изобразителни изкуства и музеи; литература, музика, подиумни изкуства. Това разделение е отскоро, по-рано съществуваша само два отдела. За по-голяма оперативност и по-удачно управление на културните процеси се наложи оформянето на изкуствата в самостоятелен подотдел, както и разграничаването на отделните културни дейности в нидерландскоезичната общност в Белгия. Щастлив съм,

че ръководя много важния за развитието на културните процеси у нас подотдел за литература, музика и подиумни изкуства. Макар че у нас издателствата са предимно икономически формации, подчинени на неизбежните пазарни принципи, опитваме се да им оказваме съдействие. Така например издателите на нидерландскоезична литература у нас се подпомагат със субсидии при участие в международните панаири на книгата във Франкфурт, Лондон, Болоня. Предстои да поемем разноски и по доставка на книги за библиотеките в страната.

• А с какви проблеми се сблъсквате в дейността си?

Считам, че един от проблемите е твърдата цена на книгата. Това е от компетенцията на централното белгийско правителство, докато ние предлагаме да няма твърда цена. Това обаче трябва да се координира и с френскоезичната валонска общност и нейното федерално правителство. Според Европейската общност обаче книгата трябва да има твърда цена, защото така се защитава купувачът. Това е добре наистина за бестселърите, но е зле за труднопродаваемите книги — например поезия, къси форми на белетристичните жанрове. Има автори, които се издават в тираж 200-500 екземпляра. Но пък добри автори като Хуго Клаус и Кристин Хемерехтс се издават до 5000 тираж. От друга страна, у нас книжарниците държат всяка нова книга до шест месеца, след което тя се изпраща в антикварните книжарници, където се продава вече на половин цена. Това пък е така, тъй

като напоследък има много нидерландско-езични автори и заглавия и пазарът е заси-тен. Навярно и затова издателите не се хвър-лят да издават, търсят допълнителни субси-дии, а и предпочитат по-ниски тиражи.

• *Как стои тогава въпросът за литературата, която трябва да излезе от рамките на езико-вата общност и да се покаже пред света?*

Стремим се да насърчаваме издаване-то на наши автори в чужбина. Нидерландс-коезични белгийски писатели се издават ве-че в доста европейски страни, включително в бившите социалистически страни — Пол-ща, Югославия, Унгария, а сега вече и в Бъл-гария. Нашият подотдел поддържа връзки с преводачи и издатели най-вече от Европа, което ни обогатява взаимно...

• *А в самата Белгия как стимулирате раз-витието на съвременната нидерландскоезич-на литература?*

В момента страната не е в най-добрия период на икономическо развитие и това в културата се чувства осезателно. Все пак ние имаме някои удачни форми. Макар минис-терството да не подпомага пряко издаване-то на книги, то може да даде стипендия за работа на отделни автори. Това става, като молбите се разглеждат от специално назна-чен съвет. Условието е качество и количест-во на публикациите. Например Моника ван Памел получава от шест години субсидия, защото пише голяма, значима книга. Освен това собственият годишен доход на автори-те не трябва да е повече от 1,2 млн. белгий-ски франка. В сравнение със средния годи-шен доход в Белгия, който е около 600000 — 700000 франка, това изискване дава възмож-ност на много писатели да получат такава стипендия, финансирана от министерство-то. По тази причина някои автори не рабо-тят, за да не надвишават доходите си. Но пък стипендията от министерството им осигу-рява нормално съществуване и възможност за творческа работа. Мога да твърдя, че до-сега нашите автори не са ни подвеждали и

са изпълнявали поетите творчески ангажи-менти. Все пак имаме някои превантивни клаузи — ако млад автор до една година не напише нищо въпреки получаваната стипен-дия, тя му се отнема. Утвърдените писатели също задължително декларират доходите си. Колкото до техен творчески съюз, той у нас е само на хартия, защото писателите не тър-пят каквото и да е обвързване, всеки си е са-мобитна творческа индивидуалност. Някои писатели дори умишлено предпочитат да живеят извън големите градове на Белгия, избягвайки всякакви обществени ангажимен-ти и контакти с журналисти, критици и т. н.

• *Г-н Елсен, разкажете нещо повече за дел-ника в министерството.*

... Ами, прием кафе до днанайсет часа! Ха-ха, шегувам се, разбира се. За добро или за лошо, последните две години шефовете на подотдели ни префасонират в мениджъ-ри, т. е. в ръководители на културни проце-си. Изследваме процеса на управление на ме-ниджмънта. Продължава реорганизацията в министерството — например какво можем да съкратим, дали дадена дейност е рацио-нална. Ако две години един администратор

Роберт Елсен с любимата си домашна котка и модернистичен пейзаж почива в дома си след уморителен ден в Министерството на фламандската общност.

има лоша атестация, го уволняват, а ако се представи добре — заплатата му бързо се вдига. На този, който работи зле, но все още не е за уволнение, му се намалява заплатата. При нас функционира американско-холандска система за атестиране. Всяка служба, всеки отдел имат определени функции. Накрая на годината всеки подчинен в разговор пред ръководителя на подотдела чете отчета и го подписва, след което се докладва по-нагоре. Четиримата началници на подотдели се събират при генералния директор и му се отчитат. Атестациите отиват в съвет, съставен от високопоставени лица от всички министерства, който одобрява или отхвърля представеното.

• *А как се чувствате вие в тази нова ситуация?*

Вижте, нещата коренно се промениха. Новите изисквания се отнасят за всички, включително за най-висшата администрация. Аз също трябва да се квалифицирам според новите критерии. И тъй като за това не се отпуска специално време, се налага да работя дори в обедната си почивка.

Освен това в подотдела трябва да координираме всички изкуства — подиумни, литература, музика. Освен тази координация през мен минава кореспонденцията до министъра, връзките с чужбина, работата с преводачите. Налага се и да пътувам много зад граница, та понякога търпя доста извинения пред съпругата си Жанин, но няма как... Трябва да изчитам и цялата представена за обсъждане и субсидиране литература — белетристика, поезия. Често се налага да присъствам на концерти и спектакли, а това е все в свободното ми време. Добре, че често до мен е Жанин, та дори и лошото, което трябва да наблюдавам като добросъвестен слушател и зрител, някак по-безболезнено се понася. Там е работата, че дадена постановка и да не ти харесва, няма как да се измъкнеш. Опиташ ли се да го направиш, все ще се случи нещо конфузно. Веднъж исках да изляза от пред-

ставянето на слаба премиера, но тя пък се оказа, че е с авторството на наш семеен приятел. Излизаме с Жанин в антракта, а в коридора до входа срещу нас — авторът. Стана доста конфузно... Ако ме питате за съвременни белгийски нидерландскоезични автори с извоюван международен авторитет, мога да ви посоча Хуго Клаус. Той е за мен най-значимият, има и още четири-пет автори също на европейско равнище, и десетина писатели с по едно добро произведение...

• *Сега да чуем г-н Морис Мейерс и неговата гледна точка към белгийската книга...*

Нидерландският е малък език и затова нидерландскоезичната литература много трудно намира място в чужбина, в сравнение с литературата на другите народи. Засега най-силното изкуство е модерният танц и Белгия е една от най-добрите в Европа в тази област. И друго има — музика, танц лесно се пренасят по света, докато литературата е зависима от превода. Според мен в нашата литература днес има няколко добри автори, но в идейно отношение все нещо не им достига. Голяма роля имат вече и издателите, които се надпреварват да търсят касова литература и по този начин цензурират писателския труд. Иначе аз съм подчинен в министерството на г-н Елсен и отговарям за международните връзки — литература, музика, подиумни изкуства. Оглеждам и преценявам проектите, които могат да бъдат субсидирани. Следващият етап е как да се подпомогне даден добър проект финансово. Пред няколкочленна комисия, в която сме с г-н Елсен, преглеждаме и преценяваме кои проекти трябва да се подпомогнат. После предположението се докладва на министъра и след утвърждаването му се връща при нас, тогава започваме работа по изпълнението на проекта. С други думи, на практика ние действаме като една добре организирана фондация в полза на културните процеси, в подкрепа на добрата белгийска книга.

Разговора води Лъчезар Георгиев